

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านหันชาวเอน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

อังคณา เมสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

หมู่บ้านหันยางเอน หมู่ 5 ต.บ้านหัน อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สอาด สุลักษณ์

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เขียนขึ้นตามกรอบข้อกำหนดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต “การจัดการและการประเมินโครงการ” เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่จำเพาะบางประการ กล่าวคือรัฐบาลมีนโยบายที่จะฟื้นฟูและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยจัดสรรเงินให้เป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี เข้ามาศึกษาเรียนรู้ เพื่อหน้าที่ประเมินและส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนดังกล่าว ในหมู่บ้านของตนให้มีความยั่งยืน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในขั้นต้น หลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดให้กระบวนการเรียนของบัณฑิตศึกษานั้น หนักภาคปฏิบัติในชุมชนมากกว่าการเรียนรู้ภาคทฤษฎีซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้อย่างตรงประเด็น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้ประเมินผลการทำโครงการกองทุนหมู่บ้านของบ้านหันยางเอน ต.บ้านหัน อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา จากการเก็บข้อมูลพื้นฐานในแบบ บร. ที่หลักสูตรกำหนด อยู่ช่วงเดือน ธันวาคม ถึงเดือน กันยายน 2545

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา... *Bano Ingorn*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา... *O. S.*

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา... *S. Y.*

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อาจารย์สอาด สุกข์ชัย)

กรรมการสอบ

.....

(อาจารย์สามารถ บุญอาจ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

16 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์สุวิมล มาสันเทียะ อาจารย์นิเทศ อาจารย์สอาด สุกฤษณ์ อาจารย์ปรีक्षा และอาจารย์สามารถ บุญอาจ กรรมการสอบ ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ และกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้นำชุมชน ผู้นำกองทุนทุก ๆ ท่าน ในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึง ชาวบ้านหันยางเอนทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้าน ขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหันที่อนุเคราะห์สถานที่ในการจัดเวทีประชาคม และ ตำบลอื่นๆ ที่เป็นศูนย์รวมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ระหว่างบัณฑิตในตำบลบ้านหันยางเอน ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนช่วยเหลือให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา และครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ผู้วิจัย

อังคณา เมสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
1.3 กรอบแนวความคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีการดำเนินงาน	2
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์	4
2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน	5
2.4 แบบขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
2.7 หลักการประเมินโครงการแบบชิปโมเดล	9
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	13
3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	13
3.2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	16
3.3 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	17
3.4 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	19
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	23
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	23
4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	32
4.3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	38
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	41
5.1 ผลการดำเนินงาน	41
5.2 อภิปรายสรุปผล	41
5.3 ข้อเสนอแนะ	42
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก	45
ภาคผนวก ก ระเบียบข้อบังคับกรรมการกองทุนหมู่บ้านห้วยยางเอน	46
ภาคผนวก ข แบบรายงาน บร.1 – บร.2	54

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ประเภทการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล	10
2.2 ประเภทการตัดสินใจแบบชีพฟ์โมเดล	11
4.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้านแบ่งตามช่วงอายุ	27
4.2 รายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน	33
4.3 ความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนหมู่บ้านห้วยยางเอน	39

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมิน ของสตัฟเฟิลบีม	10
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม	11
3.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	14

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันอาชีพหลักของคนไทยในชนบทคืออาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมักมีรายได้ไม่สูงนัก โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่แล้วอยู่ในฐานะยากจน เหตุผลที่ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถพึ่งพารายได้จากอาชีพหลักของตนเองได้ก็เนื่องจากขาดความรู้ในการประกอบอาชีพและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือขาดเงินทุนและไม่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆเพื่อที่จะนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้แก่ตนเอง ลดรายจ่ายของครอบครัวรวมไปถึงบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่ทราบล่วงหน้า รัฐบาลโดยมี พ.ต.ท. คร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีได้ตระหนักถึงปัญหานี้จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นมา เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเงินในส่วนนี้สมาชิกในชุมชนสามารถนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพ เมื่อสมาชิกมีรายได้มีอาชีพมั่นคงพึ่งพาตนเองได้แล้ว สังคมและเศรษฐกิจของชุมชนก็จะมี ความเข้มแข็งและพัฒนาสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมของประเทศในอนาคต

หมู่บ้านหันยางเอน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว มีสภาพภูมิอากาศเป็นพื้นที่ราบมีแหล่งน้ำที่สำคัญคือ ห้วยวังบอน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ นาข้าว ไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด และเลี้ยงสัตว์ หลายปีที่ผ่านมาหมู่บ้านหันยางเอนประสบปัญหาภัยแล้งทำให้ไม่ได้ผลผลิตตามที่ตั้งเป้าไว้ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรทำให้เกิดปัญหาความยากจนไม่มีเงินหมุนเวียนในครอบครัว ต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนทั้งในระบบและนอกระบบ เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นมาจึงมีแหล่งเงินกู้ยืมในหมู่บ้านสามารถใช้เป็นทุนหมุนเวียนได้ กองทุนหมู่บ้านบ้านหันยางเอนได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 พร้อมกับได้การจัดสรรเงินกองทุนให้เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ได้ดำเนินการจัดสรรให้กับสมาชิกได้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินการดังกล่าวประสบผลสำเร็จเพียงใดจึงจำเป็นต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านบ้านหันยางเอน เพื่อให้ทราบข้อดีในการดำเนินงานและข้อบกพร่องเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงต่อไปและยังเป็นการเสริมสร้างพัฒนาองค์ความรู้ของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนอีกทางหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษานโยบาย วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในด้านความสามัคคี ความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) เพื่อศึกษากระบวนการ การกระบวนดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านว่ามีปัจจัยที่ส่งเสริมและขัดขวางการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอย่างไร
- 4) เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเกิดการอภิปรายและเปลี่ยนข้อมูลกัน

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดของสต๊ฟเฟิลบีม สต๊ฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสาระสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับเป็นทางเลือกเพื่อตัดสินใจ”

สต๊ฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการการสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

ในการประเมินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมินโดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชิฟฟ์โมเดล

1.4 วิธีการดำเนินการ

- 1) ศึกษาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 2) ศึกษาการออกแบบและรูปแบบการประเมิน
- 3) ศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 4) วิเคราะห์ภาพรวมของกองทุนหมู่บ้าน
- 5) ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยรูปแบบ บรร.ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล
- 6) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ทั้งหมดแล้วมาจัดทำเป็นสารนิพนธ์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1) คณะกรรมการกองทุนผู้นำชุมชนและชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย
- 2) ได้ทราบถึงศักยภาพชุมชนในด้านความสามัคคีของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน

- 3) ได้รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยการนำความรู้ที่มีอยู่ออกปฏิบัติจริง
- 4) ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาหมู่บ้าน โดยการนำวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ
- 5) ได้มีส่วนร่วมให้ชาวบ้านในหมู่บ้าน ในการทำกิจกรรมภายในหมู่บ้าน เป็นการถ่ายทอดและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้มีประสิทธิภาพ
- 6) ได้เรียนรู้และสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านหันยางเหนือ อย่างใกล้ชิด
- 7) ได้ทราบถึงกระบวนการจัดตั้งของกองทุนหมู่บ้านที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของหมู่บ้าน
- 8) ชาวบ้านมีกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมการจัดสรรอย่างเป็นธรรม

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการประเมินโครงการ หมู่บ้านหันยางเอน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย หลักการ ระเบียบข้อบังคับและรายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านซึ่งสรุปเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ดังนี้

2.1 นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.1 นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล นำโดยพ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านในด้านการเรียนรู้ การเสริมสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหาของประชาชนในหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้ออกระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกาศ ณ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ยังมีสาระสำคัญเกี่ยวกับคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการระดับต่างๆ การกู้ยืมเงิน การทำบัญชี และการตรวจสอบเงินทุนเพื่อให้หมู่บ้านต่างๆ นำมาปฏิบัติต่อไป

2.1.2 หลักการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะสามารถประสบผลสำเร็จได้ควรจะต้องประกอบด้วยหลักการดังนี้

- 1) ความพร้อมและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชน
- 2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารกองทุน
- 3) ความพร้อมของระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน
- 4) ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านกับกองทุนอื่น

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานเพื่อเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายและสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้าง

- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
- 4) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธานและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ คณะกรรมการจะแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยกรรมการไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษา คณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน ซึ่งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และได้รับแต่งตั้งอีกได้ เมื่อครบกำหนดวาระหากยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งขึ้นใหม่เข้ารับหน้าที่ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระสาเหตุที่จะพ้นจากตำแหน่งก็เนื่องมาจากการตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลายตามคณะรัฐมนตรีลงมติให้พ้นจากตำแหน่งหรือเป็นคนไร้ความสามารถ โดยได้รับโทษจำคุกจากคำพิพากษาถึงที่สุด

การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุมในการประชุม ถ้าประธานไม่มาให้รองประธานเป็นประธาน

หมวดที่ 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ว่าด้วยเรื่องความรับผิดชอบและหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บทบาทตามวาระและนโยบายและข้อบังคับที่ใช้ในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ให้ประชาชนได้รับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนและแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านต้องมีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งมีการติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการโดยใช้แบบฟอร์มที่ทางราชการจัดทำขึ้น (ภาคผนวก) ประเด็นสำคัญในแบบฟอร์มดังกล่าวประกอบด้วย การได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนไม่ว่าจะเป็นวิธีการ ขั้นตอน รูปแบบของการคัดเลือกคณะกรรมการและคุณสมบัติของคณะกรรมการซึ่งมีขั้นตอนในการคัดเลือกดังนี้

เริ่มต้นโดยจัดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการ ชาวบ้านที่เข้าร่วมในการจัดเวทีครั้งนี้ต้องมีจำนวนครัวเรือนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ขณะทำการเลือกตั้งทุกคนต้องเป็นไปตามมติในที่ประชุมเท่านั้นพร้อมกบกำหนดวันที่จะเลือกคณะกรรมการ คุณสมบัติของคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ระบุว่าต้องเป็นผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านไม่น้อยกว่าสองปี และมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักของศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละเพื่อส่วนรวม มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านไม่ติดการพนัน และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียทางการเงินและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยไม่เป็นบุคคลล้มละลายและไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาทไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่เคยถูกไล่ออกหรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นผู้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้งและไม่เคยถูกไล่ออกจากคณะกรรมการกองทุนด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

2.4 แบบขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นตอนหลังจากการเลือกตั้งคณะกรรมการเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการกองทุนต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านซึ่งแบบฟอร์มดังกล่าวนี้รัฐบาลได้จัดทำขึ้นสำหรับแต่ละกองทุน (ภาคผนวก) ภายในแบบคำขอขึ้นทะเบียนมีใจความสำคัญแบ่งเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 กล่าวถึงข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านเรื่องของจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านการประกอบอาชีพของชาวบ้านและผลผลิตที่ได้ การแปรรูปผลผลิตที่ต้องใช้วัตถุดิบทั้งในและนอกหมู่บ้านและกล่าวถึงรายได้เฉลี่ยของชาวบ้านในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 กล่าวถึงคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในการคัดเลือกคณะกรรมการต้องมีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อเป็นตัวแทนในการกำหนดวันและวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งหมู่บ้านห้วยยางเอนมีคณะกรรมการจำนวน 15 คน

ส่วนที่ 3 กล่าวถึงความเตรียมพร้อมของหมู่บ้านซึ่งประกอบไปด้วยการจัดทำระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกำหนดโดยคณะกรรมการกองทุนและชาวบ้านในหมู่บ้านช่วยกันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ 4 กล่าวถึงทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านว่าได้มาจากกลุ่ม/องค์กรใดบ้าง ปัจจุบันกองทุนมีจำนวนสมาชิกกี่คน ได้เงินจากการเก็บค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินออมค่าหุ้นและเงินบริจาคอื่นๆเงินที่ได้นำไปฝากโดยเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสินและภาพรวมของหมู่บ้านให้ความร่วมมือกับหมู่บ้านข้างเคียงหรือไม่

ส่วนที่ 5 กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งกล่าวถึงวิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและหมุนเวียนอย่างต่อเนื่องในการกู้ยืมเงิน สมาชิกกู้เงินเพื่อไปทำกิจกรรมอะไรบ้างมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกู้ยืมอย่างไร ต้องการให้รัฐบาลเข้ามาสนับสนุนในส่วนใดบ้าง

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหันยางเอนมีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านตั้งอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ต.บ้านหัน อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา 30140
2. วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านบ้านหันยางเอน ก่อตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมและสร้างวินัยการออม การเสียสละตามวิธีแบบประชาธิปไตยมีดังนี้
 - เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก
 - เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีถือหุ้น การฝากเงินตั้งจะและรับฝาก
 - เพื่อบริการเงินกู้แก่สมาชิก
 - เพื่อพัฒนาจิตใจของสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรมสืประการคือ เป็นซื่อสัตย์, เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว, เป็นคนไม่มัวเมาอบายมุข, เป็นคนมีความสามัคคี
3. แหล่งที่มาของเงินกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้
 - เงินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล
 - ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
 - ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
 - เงินค่าหุ้น

- เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆที่กองทุนได้รับอย่างไม่มีเงื่อนไขผูกมัดหรือภาระติดพันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิกต้องมีดังนี้

- เป็นผู้ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในหมู่บ้านห้วยยางเอนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี
- เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนอายุระหว่าง 20-70 ปี
- เป็นผู้ที่มีนิสัยดีงามมีความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบของกองทุน
- เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- เป็นผู้ที่ไม่เคยกระทำการกองทุนมีมติเห็นชอบให้เป็นสมาชิก
- มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นทั้งหมด

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- ยื่นสมัครเป็นสมาชิกได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- จะต้องมิชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน
- สมาชิกจะต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้นและเงินฝากสัจจะและต้องชำระภายในสามวันนับจากวันที่รับแจ้งให้เป็นสมาชิก
- ผู้สมัครเป็นสมาชิกจะต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าให้แก่กองทุนรายละ 20 บาท

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- ตาย
- ลาออก
- เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- ต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย
- ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- นำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ยืมเงินนั้น
- ค้างชำระหนี้และผิดการส่งคืนชำระหนี้ถึงสามครั้งสำหรับเงินกู้รายหนึ่งๆ

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้มี 5 ข้อดังนี้

1) ประวัติและอุปนิสัยต้องเป็นคนซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร รักษาคำพูด ตั้งใจทำมาหากินไม่เคยโกงเงินคนอื่น ไม่เสเพล ไม่เล่นการพนัน ไม่เคยมีประวัติเสียหายทางการเงินและมีประสบการณ์ธุรกิจที่ทำอยู่

2) หลักประกัน บุคคลที่จะค้ำประกันควรมีฐานะทางการเงินดีพอที่จะสามารถชำระหนี้แทนได้หรือต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ น่าเชื่อถือ หรือถ้าเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ต้องมีสภาพคล่องสูงคือสามารถขายได้ง่ายและรวดเร็ว และควรกำหนดว่าจะให้กู้ได้กี่เปอร์เซ็นต์ของราคาประเมินหลักทรัพย์ เพื่อให้มีส่วนต่างสำหรับดอกเบี้ยที่จะเกิดขึ้นหากต้องมีการบังคับเอาทรัพย์ที่เป็นหลักประกันเพื่อชำระหนี้

3) ความสามารถในการชำระหนี้พิจารณาจากรายได้ การกู้เงินไปควรประมาณการรายได้รายจ่ายแต่ละเดือนว่าเพียงพอจะชำระหนี้ได้หรือไม่ ภาวะตลาดสำหรับสินค้าต้องพิจารณาว่าสินค้าหรือธุรกิจนั้นมีตลาดรองรับหรือไม่ มีปัญหาในการหาวัตถุดิบมาผลิตหรือไม่ ทำเลที่ตั้งของกิจการเป็นอย่างไร มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมหรืออยู่ใกล้ ใกล้ แหล่งวัตถุดิบและแหล่งขายสินค้ามากเพียงใด

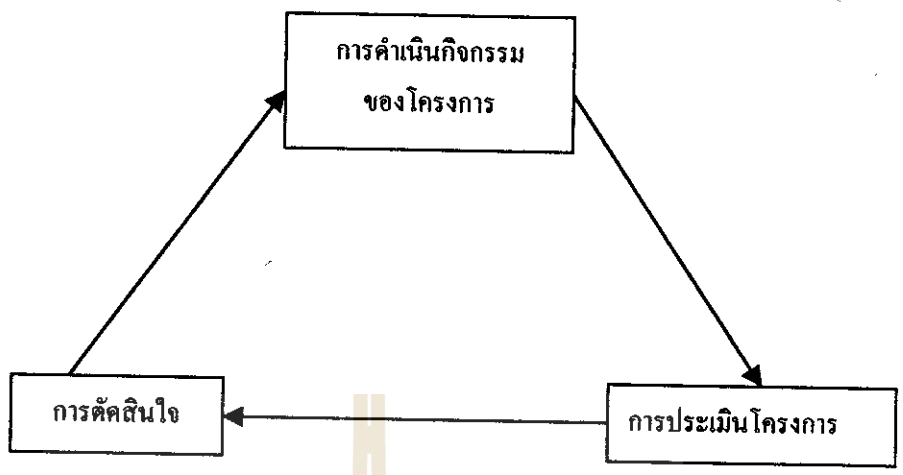
4) เงินทุนของผู้กู้ ผู้ขอกู้ควรมีเงินลงทุนของตนเองจำนวนหนึ่งที่เตรียมไว้สำหรับประกอบธุรกิจในสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเงินที่ลงทุนทั้งหมดที่ต้องใช้ในการทำธุรกิจ

5) เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ : ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในปัจจุบันมีปัจจัยหลายอย่างที่คุณประกอบการไม่อาจควบคุมได้ เช่น ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศที่มีผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกร ปัญหาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูงขึ้นเพราะขาดแคลน

2.7 หลักการประเมินโครงการแบบ ชิฟฟ์โมเดล (CIPP MODEL)

1. รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟฟ์โมเดล “สตัฟเฟิลบีม” (Stufflebam) การประเมินเดิมนั้นสามารถกำหนดได้หลากหลายตามรูปแบบของการประเมิน แต่รูปแบบของ ชิฟฟ์โมเดล นั้นสิ่งที่ต้องการประเมินจะมีสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และการผลิต

ในแนวความคิดและรูปแบบการประเมินแบบ ชิฟฟ์โมเดล ของ สตัฟเฟิลบีม (สตัฟเฟิลบีม, หนังสือชุดรายวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา, 2545 หน้า 89-911 สตัฟเฟิลบีมกล่าวไว้ว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดมีพื้นฐานคือ

ภาพที่ 2.1 แสดง ความคิดพื้นฐานการประเมินของ “สตฟเฟิลบีม”

สตฟเฟิลบีมได้จำแนกการประเมินเป็นขั้นตอนดังนี้ กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการเก็บข้อมูล, การวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อเสนอผู้บริหารและ สตฟเฟิลบีม ได้แยกประเภทการประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดประเภทของการตัดสินใจออกเป็น 4 ประเภทดังตาราง

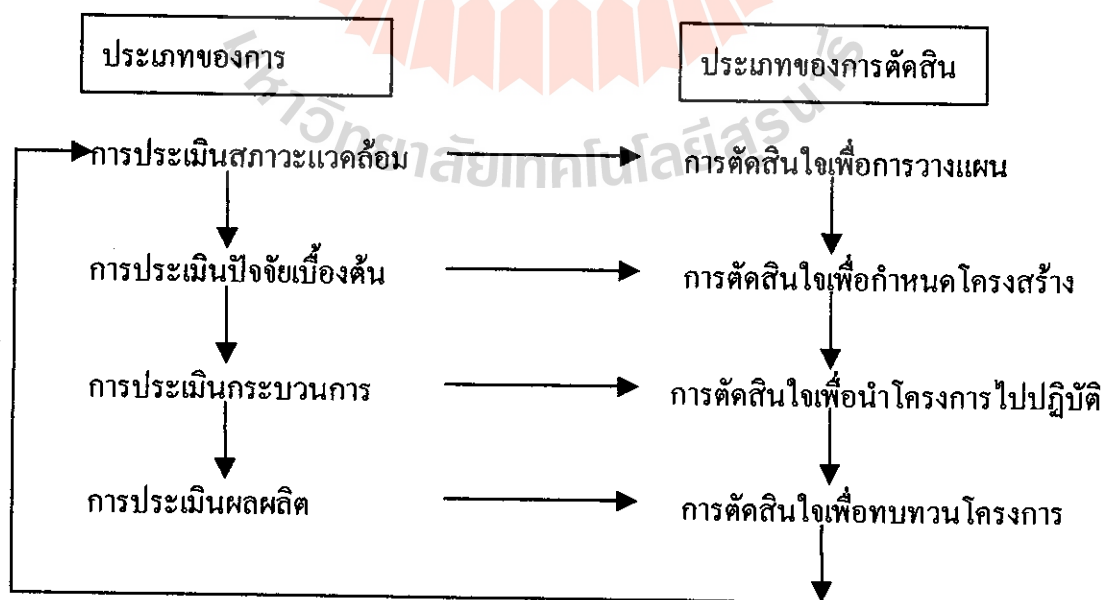
ตารางที่ 2.1 แสดงประเภทของการประเมิน แบบซิปฟ์โมเดล ของ “สตฟเฟิลบิล

ประเภทของการประเมิน	ความหมาย
1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C)	-เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการและความเหมาะสมของเป้าหมาย
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : P)	-เป็นการประเมินเพื่อพิจารณา ความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากรรวมทั้งเทคโนโลยีและแผนของการดำเนิน โครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)	-เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการเพื่อใช้ข้อมูลสำหรับการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P)	-เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาการยุบ เลิก หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

ตารางที่ 2.2 แสดงประเภทของการตัดสินใจ แบบ ซิฟท์โมเดล ของ “ สตัฟเฟิลบีม

ประเภทของการตัดสินใจ	ความหมาย
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน	-เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้ นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับ แผนการดำเนินงาน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ	-เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินงานของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ	-เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการพิจารณา ควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนเพื่อให้มีประสิทธิภาพ มากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ	-เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลที่เกิดขึ้นเพื่อ พิจารณาญาติ ถ้มเล็ก หรือปรับขยายโครงการ

และท้ายสุด สตัฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

ภาพที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของ สตัฟเฟิลบีม

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

ความเป็นมาตรฐานที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านในเรื่องของเงินทุนที่ใช้ประกอบอาชีพ จึงได้มีการจัดตั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามมา เพื่อให้เกิดการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ และ พัฒนากองทุนสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตที่ได้มีการยกระดับการศึกษาควภูกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ หลักสูตรในการเรียนจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดการโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด เมื่อจบหลักสูตรจะได้รับ “ ประกาศนียบัตรบัณฑิต ”

วัตถุประสงค์หลักของโครงการนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษานักคิด เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างรายได้ สร้างโอกาส สำหรับบัณฑิตว่างงาน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท สร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง และเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และ ชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะ ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

3.1.1 รูปแบบในการประเมิน

รูปแบบการประเมินของสคฟเฟิลบีม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจโดยได้จำแนกขั้นตอนการประเมินออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ

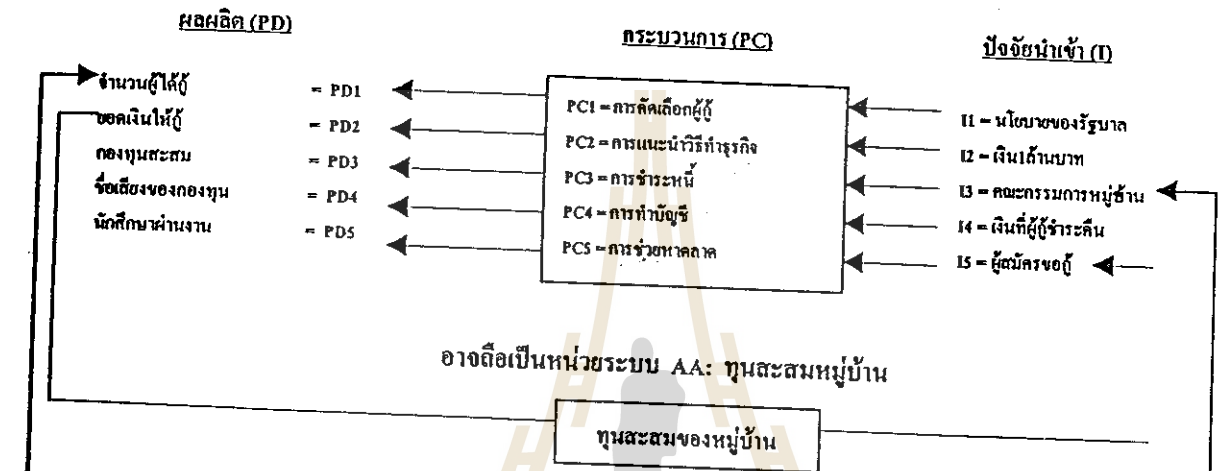
รูปแบบที่ใช้ประยุกต์ในการประเมินครั้งนี้ คือ ชิฟฟ์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้าน และระดับรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
- 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
- 3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
- 4) การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

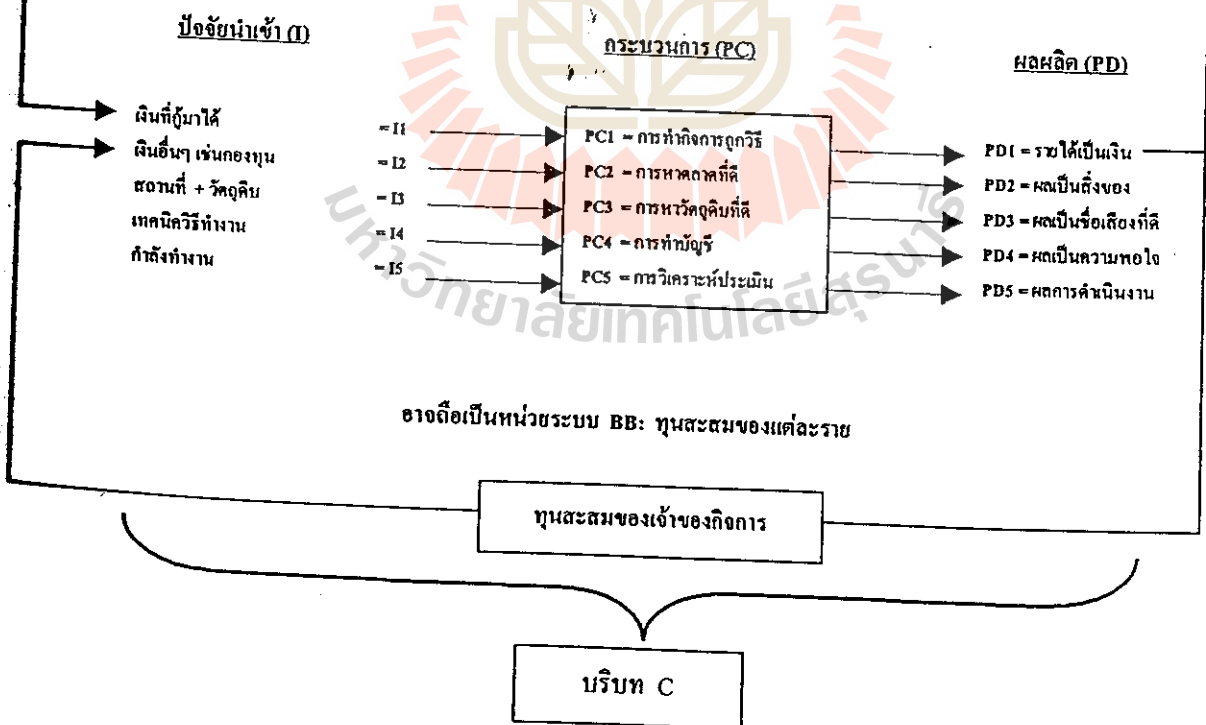
แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชิฟฟ์โมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “จีพท์ โมเดล”
ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A: หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B: หน่วยระบบการดำเนินการค้าเงินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (จำนวน 5 ราย)

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวความคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุน เป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามแผนภูมิข้างต้นนี้ ซึ่งมีรายการตัวชี้วัด ดังนี้

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานประจำเดือน)
5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชากร)
8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแบบแผนแม่บทชุมชน)
13. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน
14. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

3.2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

3.2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบการประเมิน แบบชีพชีโมเดล ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

1. ตัวชี้วัด ของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่
 - 1) ตัวชี้วัดบริบท
 - 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า
 - 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ
 - 4) ตัวชี้วัดผลผลิต
2. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต

3.2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1) กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลบริบทภายในหมู่บ้าน
 - 2) กำหนดแหล่งข้อมูล โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่จะพิจารณาจากสิ่งที่ต้องการจะทราบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ
 - 3) เลือกกลุ่มตัวอย่าง จากสมาชิกในหมู่บ้าน เช่น จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกผู้กู้ และสมาชิกคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน
 - 4) เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการและพิจารณาว่าวิธีไหนจะเหมาะสมที่สุด เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ
 - 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมจากสถานการณ์จริง โดยได้

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1) ความยากจนของประเทศ

1.2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

1.3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคน เรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

1.7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

2.1) ประวัติความเป็นมาของชนในหมู่บ้าน/ชุมชน

2.2) สภาพปัจจุบัน

2.3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

2.4) ด้านวัฒนธรรม

2.5) ข้อมูลด้านการปกครอง

3. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

3.2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

3.3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้

3.4) หนี้ภายนอกนอกระบบของผู้กู้

3.5) อาชีพหลักของผู้กู้

3.6) รายได้ของครอบครัว

3.7) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

3.4 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท สำหรับตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A นี้ ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคือ
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยเหลือตลาด
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง ได้แก่ ตัวแปรต่อไปนี้
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินกู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง
 - 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้
 - 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม
 - 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกันตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้น

- 1) ความยากจนของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคน เรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
- 7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้น

- 1) ประวัติความเป็นมาของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2) สภาพปัจจุบัน
- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
- 5) ข้อมูลด้านการปกครอง

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 4) หนี้ภายนอกของระบบของผู้กู้
- 5) อาชีพหลักของผู้กู้
- 6) รายได้ของครอบครัว

7) ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

2. วัตถุประสงค์นำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 เงินที่กู้มาได้
- 2.2 เงินอื่นๆ
- 2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ
- 2.4 เทคนิควิธีการทำงาน
- 2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
- 3.4 การทำบัญชีที่ดี
- 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง ได้แก่
 - 1) รายได้เป็นเงิน
 - 2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ต้องการ
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง
 - 1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 2) ผู้ได้ทำการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่
 - 1) ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
 - 2) ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 3) การกลับคืนเงินของประชากร

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โคนภาพรวมของหน่วยระบบ A และ หน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ

เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือถ้าหน่วยระบบการดำเนินการของผู้ที่ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A ขอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

1) ความยากจนของประเทศ ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจของประเทศไทยตกต่ำและวิกฤตเป็นอย่างมากทำให้รัฐบาลต้องกู้หนี้ยืมเงินจากต่างประเทศเพื่อกู้วิกฤตเศรษฐกิจของไทย แต่เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุสำหรับประชากรในกลุ่มต่างๆ ในภาคเกษตรกรรมนั้นค่อนข้างจะเป็นกลุ่มที่ยากจนและน่าเป็นห่วงอย่างมาก เพราะผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มานั้นมีราคาที่ตกต่ำ ทำให้เกษตรกรต้องกู้ยืมทุนจากสถาบันการเงินต่างๆ เป็นเหตุให้ประเทศต้อง ตกอยู่ในความยากจน

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

SME คือ ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางโดยย่อมาจาก Small and Medium Enterprises เนื่องจากรัฐบาลเริ่มให้ความสนใจกิจกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางมากขึ้น อีกทั้งกระทรวงอุตสาหกรรมก็มีนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนกิจการขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างชัดเจน เพราะเห็นว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมรับผิดชอบอยู่ ทั้งนี้ SME จึงไม่ใช่กิจการในลักษณะเดิมแต่จะต้องมีลักษณะใหม่คือ

- เป็นธุรกิจที่สามารถขายได้ในบาท โชนและดอลลาร์ โชน
- ต้องเป็น SME ที่ผลิตมีดี โชนและมีคุณภาพที่ตลาดโลกต้องการและยอมรับได้

- จะมีความสัมพันธ์ทางการบริหาร การออกแบบ และการผลิตที่เป็นสากล โดยมีหุ้นส่วนผู้บริหารมาจากที่ใดก็ได้ของโลก ที่มีทักษะมีเทคโนโลยีมาถ่ายทอดและร่วมเป็นเจ้าของร่วมเสี่ยง

- จะต้องมีการปรับผลผลิตให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาด
- จะต้องมีความเข้าใจตลาดของตนอย่างแท้จริง
- จะต้องลดต้นทุนการผลิตให้ถูกที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้องไม่มองหา

แหล่งเงินทุนในประเทศเท่านั้น

3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สภาวะการค้าและการส่งออกของประเทศมีมากในรูปแบบของภาคเกษตรกรรม เช่นการส่งออกข้าวการส่งออกอาหารสัตว์ การส่งออกเสื้อผ้า ซึ่งแต่ละปีการส่งออกสินค้าจำพวกนี้มีมากแต่ก็ไม่มากเท่ากับการรับซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เพราะส่วนใหญ่สินค้าที่ซื้อเข้ามาจะเป็นจำพวกสินค้าสิ้นเปลือง เช่น น้ำมันดิบ รถยนต์ ซึ่งแต่ละปีไทยเสียดุลทางการค้ามาก ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบเชิงลบ ดังนั้น ทางที่ดีต้องลดดุลการค้าโดยการประหยัดเพื่อการซื้อสินค้าจากต่างประเทศจะได้ลดน้อยลงอาจทำให้สภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศลดน้อยลงก็ได้

4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่เลวลงเป็นอันมากเนื่องจากว่าคนไทยส่วนใหญ่เห็นแก่ตัว ไม่รู้จักรักษาสมดุลทางธรรมชาติ ยิ่งในเขตเมืองหลวงสภาวะมลพิษทางอากาศยิ่งทวีคูณมาก ผู้คนเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ทั้งโรคภูมิแพ้ โรคหอบ โรคหืด และในต่างจังหวัดก็มีการตัดไม้ทำลายป่าบุกรุกที่ป่าสงวน ทำให้อากาศร้อน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อหน้าแล้งก็แล้งจัดถ้าอยากให้ประเทศมีสภาวะเหมือนเดิมทุกคนในประเทศต้องร่วมแรงร่วมใจกันปกป้องและรักษาสมดุลธรรมชาติและต้องไม่ทำร้ายธรรมชาติกันเหมือนที่เคยเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้ามีราคาแพงขึ้น ประชาชนต้องการความอยู่รอดจึงต้องหาหนทางต่าง ๆ โดยการกู้ยืมเงินจากนายทุน และแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบอาชีพ เมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ผู้คนก็ไม่มีความตั้งใจในการบริโภคสินค้าทำให้เกิดการขาดทุนของธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้ผู้ที่กู้เงินมาไม่มีเงินคืนทำให้เกิดความเดือดร้อนจากการเป็นหนี้สินของประชาชน

6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนไปจะเกิดผลกระทบตั้งแต่สังคมในเมือง ผู้คนต่างเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก มีการแก่งแย่งชิงดีกัน สภาวะครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว เมื่อเมืองใหญ่คือแหล่งทำมาหากิน ทำให้ผู้คนในชนบทหันเหเข้ามาทำงานในเมืองกันมากขึ้น เป็นเหตุให้ท้องถิ่นไม่มีผู้คนอยู่ ทำให้สังคมท้องถิ่นเกิดการล่มสลาย การเป็นอยู่ของท้องถิ่นเปลี่ยนไปเป็นคนหนุ่มสาวในวัยแรงงาน ออกไปหางานทำยังเมืองใหญ่ เหลือไว้แต่เด็กกับคนชราที่อยู่เฝ้าบ้านเพียงลำพัง และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ถ้าสังคมไทยยังเป็นอยู่อย่างนี้

7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรม และสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้คนไทยเปลี่ยนแปลงการเป็นอยู่อย่างมาก โดยหันมานิยมวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการกิน , การแต่งตัว , การดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งค่านิยมนี้ทำให้คนไทยต้องเสียดุลการค้าจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก เพราะต้องนำเข้าสินค้าบางประเภท สิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมผิด ๆ ถ้าคนไทยมองย้อนกลับมาและใช้ชีวิตเหมือนเดิมที่ปู่ย่าเราได้ปฏิบัติกันมานาน ประเทศไทยก็คงไม่เป็นหนี้ต่างประเทศมากมายขนาดนี้ก็ได้

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ประวัติหมู่บ้านบ้านหันยางเอนเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2527 หรือประมาณ 18 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งหมู่บ้านหนองยางเอน ได้แยกตัวออกจากหมู่บ้านหัน หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เดิมทีหมู่บ้านหันยางเอน อยู่ในความดูแลและการปกครองของ บ้านหัน หมู่ 1 แต่เนื่องจากประชากรมีการอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น หมู่บ้านขยายตัวอย่างรวดเร็วกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ ดังนั้นจึงแยกตัวออกมาตั้งหมู่บ้านหันยางเอน จนถึงปัจจุบัน ส่วนที่มาของชื่อหมู่บ้านหันยางเอนมาจากที่กลางหมู่บ้านมีต้นยาง 2 ต้นเอนเข้าหากันจึงนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน

2) คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน

คนกลุ่มแรกที่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านหันยางเอน คือ นายสองเมือง มิ่งจันทร์ ซึ่งอพยพมาจากอำเภอ สูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยแรกเริ่มย้ายเข้ามาอยู่มีอาชีพ ทำไร่ ทำนา เนื่องจากเป็นที่ราบสูงเหมาะแก่การเพาะปลูก ต่อมาเริ่มมีประชากรอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น ทำให้เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่ม จึงทำให้เกิดหมู่บ้านหันยางเอนขึ้น

ผู้ใหญ่บ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน คือ นายสุรศักดิ์ เล่าอารยะลักษณ์

3) สภาพปัจจุบัน

3.1 ทำเลที่ตั้ง

บ้านหันยางเอน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างจากอำเภอสีคิ้วเป็นระยะทางโดยประมาณ 10 กิโลเมตร

3.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านหันสามัคคี
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านวังกรวด
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านหันเมืองตะกั่ว
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ห้วยวังมอน

3.3 ระบบสาธารณูปโภค

1) ไฟฟ้า

ปัจจุบันบ้านหันยางเอนมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ซึ่งดำเนินการสร้างโดยการไฟฟ้า สี่คิ้ว ในปี พ.ศ. 2519

2) ถนน

มีถนนสายหลักเฉพาะในเขตหมู่บ้าน แบ่งเป็นถนนลูกรังหินคลุก 500 เมตร และเป็นถนนลาดยาง 700 เมตร ซึ่งดำเนินการสร้างโดยหน่วยงานองค์การบริหารตำบลบ้านหัน และมีถนนลาดยางผ่านกลางหมู่บ้าน

3) ประปาหมู่บ้าน

ปัจจุบันทุกครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ ซึ่งดำเนินการสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน ตามแผนพัฒนาโครงการหมู่บ้าน

4) โทรศัพท์สาธารณะ

ในหมู่บ้านมีโทรศัพท์สาธารณะ 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณกลางหมู่บ้าน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

5) หอกระจายข่าว

ตั้งอยู่บริเวณบ้านผู้ใหญ่ นายสุรศักดิ์ เก้าอารยะลักษณ์ ซึ่งใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าวสารต่าง ๆ ให้ชาวบ้านได้รับรู้ และเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านมารวมตัวกันเพื่อประชุม

6) ศาลาประชาคม

ปัจจุบันมีศาลาประชาคม 1 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณกลางหมู่บ้าน

3.4 สภาพทางภูมิศาสตร์

1) สภาพที่ดิน

บ้านหันยางเอนมีเนื้อที่ทั้งหมด 2,980 ไร่ พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้านเป็นที่ดินราบลุ่ม มีป่าไม้ขึ้นต้นและป่าสงวนบางส่วน

1.1 ที่ดินสำหรับทำการเกษตร 2,766 ไร่

1.2 เป็นที่สำหรับอยู่อาศัย 214 ไร่

2) คุณภาพของดิน

บ้านหันยางเอนมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรร้อยละ 50 – 74 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมดของหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันคุณภาพของดินไม่เอื้ออำนวยต่อ

การเพาะปลูก เพราะว่ามีน้ำดินถูกชะล้างและดินมีลักษณะเป็นดินเปรี้ยวทำให้เพาะปลูกพืชไม่ได้ผล รวมทั้งสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก

3) แหล่งน้ำที่สำคัญ

- คืมน้ำใช้

บ้านหันยางเอนมีระบบประปาหมู่บ้าน โดยการเชื่อมต่อกับหมู่บ้านหันโพธิ์ทอง ทำให้มีน้ำคืมน้ำใช้ครบทุกครัวเรือน

- น้ำเพื่อการเกษตร

หมู่บ้านมีฝายกั้นน้ำ 1 แห่ง เพื่อใช้ในการเกษตรซึ่งฝายกั้นน้ำอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

- แหล่งน้ำผิวดิน

หมู่บ้านมีแหล่งน้ำผิวดิน 1 แห่ง คือ สระพระจันทร์ ซึ่งเป็นสระน้ำประจำหมู่บ้านเป็นแหล่งน้ำที่มีน้ำตลอดปี

- ลักษณะประชากร

จากการสำรวจหมู่บ้านหันยางเอน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 97 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 391 คน เป็นชาย 183 คน หญิง 208 คน อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร

เพศ

ชาย 183 คน

หญิง 208 คน

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรในหมู่บ้านแบ่งตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร
1 วัน - 3 ปีเต็ม	5 คน
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	7 คน
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	28 คน
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	15 คน
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	16 คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	186 คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	46 คน
60 ปี ขึ้นไป	88 คน

- การศึกษา

ระดับประถมศึกษา 28 คน

ระดับมัธยมศึกษา 2 คน

สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 5 คน

ผลการจำแนกจำนวนประชากรจะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรภายในหมู่บ้านช่วงอายุระหว่าง 18 – 50 ปี มีจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและครอบครัว เพราะส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำ เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง

- โรงเรียนและการศึกษา

บ้านหันยางเอนไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้านแต่มีอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขต ตำบลบ้านหัน ประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาดำเนินมา ๒. 4 และบางส่วนจบการศึกษานอกโรงเรียน แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้น เนื่องจากเริ่มเห็นความสำคัญของการศึกษา

- สุขภาพอนามัย

ปัจจุบันชาวบ้านหันยางเอนมีสุขภาพแข็งแรงดี และ เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะเดินทางไปรักษาที่สถานบริการสาธารณสุขใกล้ ๆ หมู่บ้าน และในปัจจุบันรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในด้านสุขภาพอนามัยของชาวบ้านมากขึ้น โดยมีโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ซึ่งทำให้ชาวบ้านได้รับสิทธิประโยชน์จากโครงการในด้านของการรักษาพยาบาล

3.5 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

1) อาชีพหลัก คือ

เลี้ยงสัตว์ ได้แก่

- วัวนม , วัวเนื้อ

- เป็ด

- หมู

- ไก่

- ปลา

เกษตรกรรม ได้แก่

- ข้าวโพด

- อ้อย

- มั่นสำปะหลัง

2) อาชีพพรอง คือ

- รับจ้าง

- ค้าขายของชำ

3) จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

มีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 2,980 ไร่ แบ่งออกเป็น

- ที่นา 2,146 ไร่

- ที่สวน 214 ไร่

- ที่ไร่ 620 ไร่

4) รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว

- รายได้ 5,001 – 10,000 บาท	มี	20	ครัวเรือน
- รายได้ 10,001 – 20,000 บาท	มี	44	ครัวเรือน
- รายได้ 20,001 – 30,000 บาท	มี	18	ครัวเรือน
- รายได้ 30,001 – 50,000 บาท	มี	15	ครัวเรือน

สรุปการประกอบอาชีพ

1. เลี้ยงสัตว์	16	ครอบครัว
2. รับจ้าง	19	ครอบครัว
3. ค้าขาย	5	ครอบครัว
4. ทำไร่	46	ครอบครัว

3.6 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

ชาวบ้านหันยางเอน ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะเป็นแบบศาสนาผีทอด คือนับถือกันตามบรรพบุรุษ วัดจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในเรื่องพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ เชื่อว่านรก สวรรค์ มีจริง วัดและศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวบ้านหันยางเอน

ชาวบ้านหันยางเอนมีประเพณีที่สมาชิกภายในหมู่บ้านได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณีไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับงานประเพณีที่สำคัญมีดังนี้

1. เดือนสาม หรือ เดือนกุมภาพันธ์ มีประเพณีที่เรียกว่า “บุญผะเหวด” หรือ “บุญมหาชาติ” ซึ่งเป็นงานที่ใหญ่มีการประดับวัดด้วยก้านกล้วย ต้นอ้อย ตกแต่งให้เหมือนเป็นป่าชาวบ้าน จะพากันไปทำบุญที่วัดอย่างพร้อมเพรียงกัน ซึ่งมีความเชื่อกันว่าการทำบุญในวัน

นี้จะทำให้ได้พบกับพระศรีอริยเจ้าในชาติหน้า และมักจะเดินขบวนซึ่งจะเรียกกันว่า “แห่กระร่อน” ซึ่งจะเดินไปเรียกรายเงินไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อนำเงินไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อนำเงินไปบูรณะวัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานบุญที่ชาวบ้านมีความสนุกสนานร่าเริง

2. เดือนห้า หรือ เดือนเมษายน มีประเพณีสงกรานต์ หรือปีใหม่ของชาวไทย มีการรดน้ำดำหัว ผู้เฒ่า ผู้แก่ เป็นการขอพรปีใหม่ และเป็นสิริมงคลกับตัวเอง การสงฆ์น้ำพระ ทำอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด มีการสาดน้ำกันระหว่างคนภายในหมู่บ้าน และคนจากที่อื่น ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีความสนุกสนานร่าเริง

3. เดือนแปด หรือ เดือนกรกฎาคม ทำบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยการถวายเทียนเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องอัฐบริขารที่จำเป็นเพื่อใช้ระหว่างจำพรรษา 3 เดือน และชาวบ้านยังให้ลูกหลานที่อยู่ในช่วงเป็นหนุ่ม บวชในช่วงนี้ด้วย

4. เดือนสิบเอ็ด หรือ เดือนตุลาคม ทำบุญออกพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยมีการทอดผ้าป่า และกฐินเข้าวัด เพื่อสร้างบุญกุศล

3.7 ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี (เช่น ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อ และ ประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรม คำสอน การประยุกต์ประเพณีบุญ เป็นต้น)

3.8 การเมืองการปกครอง

บ้านหันยางเอนมีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีการคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เข้ามาดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2527 ซึ่งมีการปกครองแบบการกระจายอำนาจการปกครอง ในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีรายชื่อคณะกรรมการดังนี้

1. นายสุรศักดิ์	เล่าอารยรักษ์	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายสุวัฒน์	เขมาระกุล	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายบุญมา	เพี้ยชัย	อ.บ.ต.
4. นางอุทัย	ซอสูงเนิน	อ.บ.ต.

ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านมีการประชุมกันทุก ๆ เดือน เดือนละ 1 ครั้ง พร้อมกับประชุมชาวบ้านในหมู่บ้านด้วย การประชุมภายหลังจากที่ผู้ใหญ่บ้านไปประชุมที่ อำเภอมแล้วแจ้งให้กรรมการหมู่บ้าน สถานที่ประชุม คือ บริเวณ อาคารประชาคมหมู่บ้าน

3.9 กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก , ทุนของกลุ่ม , กิจกรรมกลุ่ม , ปีที่ก่อตั้ง)

1) กลุ่มโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 มีสมาชิกก่อตั้งจำนวนทั้งหมด 27 คน ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณ โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) จากกรมการพัฒนาชุมชนจำนวน 280,000 บาท เพื่อให้ครัวเรือนที่คาความยากจนมีรายได้น่ากว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อ 29 (15,000) บาท ยื่นไปประกอบอาชีพ และกำหนดส่งคืนเป็นงวดๆ ภายใน 2 ปี ซึ่งจะคาให้ชาวบ้านมีรายได้น่าเพิ่มขึ้น

2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

มีสมาชิกก่อตั้งจำนวน 76 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมเงินออกจากสมาชิกสำหรับเป็นเงินทุนให้สมาชิกยื่นไปประกอบอาชีพหรือบรรเทาความเดือดร้อนฉุกเฉิน

คณะกรรมการอำนวยการประกอบด้วย

1. นายสามารถ	จันทร์ทวี	ประธาน
2. นายสุชาติ	เทือกโคกสูง	รองประธาน
3. นายขวัญทอง	โหมสันเทียะ	เลขานุการ
4. นางญานี	ของกลาง	เหรัญญิก
5. นางพเยาว์	จันทร์ทวี	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นายศิริวัฒน์	ภักดินาก	กรรมการ
7. นางกอบ	เปลื้องกลาง	กรรมการ
8. นางศุมาลัย	เศษจันทิก	กรรมการ

3) กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์

ตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2544 เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงวัวในหมู่บ้าน ซึ่งมีเงินหมุนเวียนภายในกลุ่ม จำนวน 100,000 บาท โดยที่สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

4. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

ชาวบ้านมีความรู้และความสามารถมาตั้งแต่ปู่ย่าตายายและได้นำความรู้มาประกอบอาชีพทั้งอาชีพเก่าและอาชีพใหม่ที่เข้ามาในปัจจุบัน เช่น เย็บจักรอุตสาหกรรม เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพหารายได้น่าเลี้ยงครอบครัวและสมาชิกภายในครอบครัว และยังคาสามารถขยายอาชีพให้กับญาติพี่น้องได้อีกทาง

2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

ชาวบ้านมีทรัพย์สินของปู่ย่า ติดัดมาให้น่าและมาประกอบอาชีพสร้างฐานะกันใหม่ก็มีจำนวนนา

3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้

ชาวบ้านมีหนี้สินมากมายจากเงินกู้ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ รวมสถาบันการเงินอื่นๆ เพื่อนำเงินมาทำการเกษตร แต่ฝนก็ไม่ตกตามฤดูกาลทำให้ไม่ได้ผลผลิต จึงไปกู้ยืมเงินมาใช้หนี้และใช้จ่ายในครอบครัว

4) หนี้รายทุนนอกระบบของผู้กู้

ชาวบ้านมีหนี้นอกระบบมาก เพราะไม่มีเงินมาใช้จ่ายในครอบครัวและทำงานใช้หนี้กัน โดยการขอทำงานโรงงานหรือถ้าไม่มีจริงก็ทำโดยการขายที่ดินใช้หนี้

5) อาชีพหลักของผู้กู้/อาชีพรอง

อาชีพหลักคือการเกษตร และ อาชีพรองคือ รับจ้าง และ ค้าขาย

6) รายได้ของครอบครัว

รายได้จากการทำงานและทำการเกษตร

7) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

ชาวบ้านมีประสบการณ์มาก่อนในการทำกิจกรรมและการเกษตรเป็นอาชีพดั้งเดิม จึงไม่มีอะไรยากในการประกอบอาชีพ ถ้าเป็นอาชีพใหม่ก็มีแต่การฝึกหัดกัน

4.2 ผลการประเมินโครงการภาพรวม

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A (หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบA พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของ รัฐบาลพอสมควร เพราะว่ามี การประชาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และ การสอบถาม

2) เงิน 1 ล้านบาทคือเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเพื่อประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น

ตารางที่ 4.2 รายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน

ชื่อ - สกุล	โครงการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. นายสะอาด เพี้ยโคตร	เลี้ยงวัวเนื้อ	20,000
2. นางอรัญญิ์ เพี้ยชัย	ค้าขาย	20,000
3. นางละเอียด เหมระกุล	เลี้ยงหมู	20,000
4. นางบุญล้อม ระพันธ์	เลี้ยงหมู	18,000
5. นางกอบกิจ โอฐจันทิก	เครื่องมือก่อสร้าง	20,000
6. นางเป้ย โกจันทิก	เลี้ยงวัวเนื้อ	20,000
7. นางสาวท เลิศไพรัตน์	เลี้ยงวัวเนื้อ	20,000
8. นางปรีชา เพี้ยชัย	ซื้อปุ๋ย	20,000
9. นางสมคิด หมั่นจิตร	เลี้ยงหมู	20,000
10. นางหนูแดง เล้าอารยะรักษ์	เลี้ยงหมู	20,000
11. นางหนูแดง คงสุข	ซื้อจักรเย็บผ้า	20,000
12. นางมะลิ ดังดา	ซื้อวัว	20,000
13. นายวสันต์ ศรีจันทิก	ซื้อวัว	20,000
14. นางก้าน ทินบุตร	ขายผ้า	20,000
15. นางเฉลิม ศรีเพชร	เลี้ยงหมู	20,000
16. นายสำราญ เม็คจันทิก	ซื้อวัว	20,000
17. นางปรางทิพย์ ศรีจันทิก	ร้านซ่อมเครื่องยนต์	20,000
18. นางสุภาพ จันละคร	ซื้คบ่อเลี้ยงปลา	20,000
19. นายวีระ เกดสูงเนิน	รับเหมาก่อสร้าง	18,000
20. นางบุญล้อม ไผ่จันทิก	ร้านเย็บผ้า	20,000
21. นางสุกวรรณ หมั่นจิตร	เลี้ยงหมู	20,000
22. นางรำเพย ซอสูงเนิน	เลี้ยงหมู	18,000
23. นายบุญธรรม ทีจันทิก	เลี้ยงหมู	18,000
24. นางคำเจียน เพี้ยชัย	เลี้ยงหมู	15,000
25. นางลำพันธ์ เปี่ยมขุนทด	เพาะเห็ดฟาง	17,200
26. นางอารีย์ เผื่อนสูงเนิน	ขายของชำ	20,000

ตารางที่ 4.2 รายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน (ต่อ)

27.นางแก้ว	สุขมาก	ค้าขาย	20,000
28.นายวินัย	ศรีเพชร	เลี้ยงหมู	15,000
29.นายมานะ	ลาจันติก	ทำไร่	20,000
30.นางบัวผัน	ศรีเพชร	ทำไร่	15,000

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน คือตัวแทนที่ชาวบ้านตั้งขึ้นเพื่อบริหารงานการจัดการกองทุนหมู่บ้านมีทั้งหมด 15 คน

รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. นางเสวย	อุดมจันทิก	ประธานกองทุน
2. นายพิมพ์	ศรีจันทิก	รองประธาน
3. นายบุญธรรม	เผือกสูงเนิน	เหรัญญิก
4. น.ส.เสาวรัตน์	พิมพ์ลา	เลขานุการ
5. นางสมหวัง	เพ็ญสูงเนิน	กรรมการ
6. นางอุทัย	ซอสูงเนิน	กรรมการ
7. นายปาน	โอฐจันทิก	กรรมการ
8. นายอัมพร	ทินบุตร	กรรมการ
9. นายเสนาะ	ดั่งตา	กรรมการ
10. นางสมพร	เพ็ญชัย	กรรมการ
11. นางละเอียด	เมิดจันทิก	กรรมการ
12. นายเฉลียว	จันละคร	กรรมการ
13. นายนิคม	เปี่ยมขุนทด	กรรมการ
14. นายวงโย	ไผ่จันทิก	กรรมการ
15. นายคมสันต์	เลิศไพฑูรย์	กรรมการ

4) เงินผู้ชำระคืน คือ เงินที่สมาชิกกองทุนกู้ยืมไปเพื่อประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพแล้วเกิดดอกผลนำมาชำระคืนเมื่อถึงกำหนดเวลาคืนเงิน

5) ผู้สมัครขอกู้ คือประชาชนในหมู่บ้านที่มีความประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วเขียนคำร้องขอสมัครเพื่อขอกู้เงินของกองทุน

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่าก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะปล่อยเงินกู้

สมาชิกจะต้องดูผู้กู้ว่ามีคุณสมบัติตรงกับระเบียบกองทุนที่กำหนดไว้หรือไม่และพิจารณาเรื่องการเงินโครงการเพื่อขอกู้เงินของผู้กู้ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อปล่อยเงินกู้และจะได้ผู้กู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดของหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการร่วมกันสรรหาบุคคลด้วยความยุติธรรม แต่ส่วนใหญ่จำนวนผู้ขอกู้ที่ได้ไม่เท่ากัน วิธีการคัดเลือกโครงการยังไม่ชัดเจนอาจเกิดข้อกล่าวหาได้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่าคณะกรรมการมีการจัดทำบัญชีในรูปแบบที่เรียบง่ายสามารถเข้าใจได้ดี สมาชิกสามารถเข้าใจง่ายเมื่อได้ดูวิธีการทำบัญชีเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินให้กับสมาชิกสามารถตรวจสอบได้ การทำบัญชีต้องมีความรัดกุม ผู้ที่รับหน้าที่ทำบัญชีต้องสามารถอธิบายที่มาที่ไปของเงินได้

3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจของผู้กู้ ในหมู่บ้านนั้นมีหลายประเภทส่วนแล้วแต่ชาวบ้านจะทำโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นฐานที่ติดอยู่แล้ว ทำกันเป็นครอบครัว ค่าใช้จ่ายต่ำและใช้เงินหมุนเวียนไม่มากนัก

4) การช่วยหาตลาด ผู้ประกอบธุรกิจจะมีตลาดแน่นอนแต่ชุมชนนั้นๆทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น ขายสินค้าได้ดีแต่มีข้อเสียคือบุคคลไม่เชื่อถือในฝีมือ

5) การรับชำระหนี้ ทุกคนที่กู้จะนำเงินมาส่งคืนที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ทราบว่ามีใครที่ยังไม่ได้นำเงินมาส่งคืน แต่จะล่าช้าเพราะจะต้องรอผู้กู้นำเงินมาชำระคืนและไม่ปลอดภัยเนื่องจากถอนเงินไว้มาก,

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งเป็น 3 ด้านคือ

3.1 ผลโดยตรง

1) จำนวนเงินของผู้ให้กู้ พบว่ากองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้งหมดจำนวน 30 รายเป็นเงิน 571,500 บาท การอนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้งหมด 30 รายนี้เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชาวบ้านและเกิดรายได้กับกองทุนมีดอกเบี้ยจากการกู้ยืมกลับมาเป็นทุนสะสมของกองทุนทำให้กองทุนเข้มแข็ง และเป็นการขยายเงินกองทุนอีกทางหนึ่งด้วย แต่ลักษณะการประกอบกิจการของผู้กู้ไม่สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้ตามโครงการได้จริงทุกราย เนื่องจากเมื่อกู้ไปแล้วพบว่าจำนวนเงินไม่เพียงพอต่อการทำกิจการจึงต้องเปลี่ยนไปดำเนินกิจการอย่างอื่นทำให้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2) ยอดเงินกู้ ให้สมาชิกเป็นเงินทั้งหมด 571,500 บาท

3) กองทุนสะสม/เงินออมทรัพย์ พบว่ามีสมาชิกที่ได้กู้เงินจำนวน 30

รายและกองทุน มีเงินสะสมทั้งสิ้น 22,648.02 บาท จากการที่สมาชิกส่งเสริมออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือนและจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้พบว่า ผู้ให้นำเงินที่นำไปดำเนินการตามปกติและนำไปขยายกิจการของตนเอง

3.2 ผลกระทบทางอ้อม

- 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและเข้มแข็ง พบว่าการทำงานของคณะกรรมการมีความร่วมมือกันดีมีความสามัคคีกัน
- 2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้มีพอสมควรคือมีหน่วยงานของรัฐบาลมาแนะนำข้อมูล
- 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด การสร้างเครื่องมือทางการตลาดของผู้ยังไปไม่ได้เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่ม
- 4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ในการทำกิจกรรมของผู้ในระบบเศรษฐกิจอยู่ในหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ดี มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ จปฐ คือประมาณ 40,000 บาท/ปี ต่อครอบครัว

4.2.2 หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินการของผู้แต่ละราย

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า
 - 1) ประสิทธิภาพในการดำเนินการของผู้พบว่า ส่วนใหญ่ที่ประกอบกิจการ ล้วนแต่มีประสบการณ์ในการดำเนินการของตนเองเป็นอย่างดีเช่น การทำการเกษตร
 - 2) หนี้สินของผู้และเครือข่าย ผู้มีหนี้สินกันเกือบทุกรายเรือนทั้งนอกระบบและในระบบ โดยชาวบ้านบอกว่านำเงินมาทำการเกษตรและเพื่อเพิ่มทุนทำการค้า
 - 3) หนี้สินธนาคารของผู้ชาวบ้านมีหนี้สินส่วนใหญ่จะเป็นหนี้กับธ.ก.ส เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกอยู่ด้วย
 - 4) ประสิทธิภาพในการดำเนินการ ผู้ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องกระบวนการผลิตการเกษตร ด้านการตลาด
2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า
 - 1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ที่ได้รับเงินมาแล้วนำไปประกอบกิจการต่างๆตามโครงการเช่น นำไปซื้อพันธุ์พืช ปุ๋ยหรือการค้าขายเป็นต้น ผู้ที่ได้เงินมาแล้วแต่ไม่มีเงินทุนสะสมของตนเองก็ต้องรอเงินกู้เพียงอย่างเดียว
 - 2) สถานที่และวัตถุดิบ ในการประกอบกิจการของผู้พบว่าด้านการเกษตร

มีสถานที่ในการประกอบอาชีพทุกรายแต่วัตถุดิบในการดำเนินงานต้องซื้อทุกชนิดทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น

3) เทคนิคการทำงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้เงินของกองทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการทุกรายแต่ขาดเทคนิควิธีการทำงาน และต้องการคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) กำลังทำงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตรส่วนใหญ่จะใช้แรงงานในครอบครัวทำงาน

3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยงานระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธี ของผู้กู้แต่ละรายพบว่ามีวิธีในการประกอบกิจกรรมโดยการอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติและได้รับการช่วยเหลือแนะนำในด้านของการทำการเกษตรจากผู้เชี่ยวชาญ

2) การหาตลาดที่ดี ผู้กู้แต่ละรายมีการประกอบอาชีพที่ต่างกันส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรมการหาตลาดก็จะเป็นลักษณะของตลาดเดิมๆซึ่งมีการซื้อขายกันอยู่ก่อนแล้ว

3) การหาวัตถุดิบที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพทุกรายต้องการมากที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้อินค้าได้ราคาตามความต้องการของตนเอง

4) การทำบัญชี โดยทั่วไปผู้กู้จะไม่ค่อยทำบัญชีรายรับรายจ่ายถึงแม้จะทำก็ทำในรูปแบบง่ายๆไม่ยุ่งยากทำตามความรู้ความเข้าใจของตนเอง

5) การวิเคราะห์การประเมิน จะเห็นได้ว่าการประเมินกระบวนการของระบบB นั้นมีวิธีดำเนินการของตนเองโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในการประกอบอาชีพแต่อาจอาศัยเทคโนโลยีบางอย่างในการทำกิจกรรมซึ่งได้ช่วยส่งเสริมให้มีผลผลิตและความรวดเร็วในการผลิตสินค้ามากยิ่งขึ้น

4. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) รายได้เป็นเงิน รายได้ของผู้ประกอบการซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง50,000-100,000 บาท/ปี เพราะว่าผู้ประกอบการมีอาชีพหลักในการทำการเกษตรเช่น เลี้ยงวัว ทำไร่ ทำให้รายได้แต่ละเดือนไม่แน่นอน

2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ ส่วนใหญ่จะได้ผลตอบแทนเป็นในรูปแบบของค่าจ้าง

3) ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี ผู้กู้ได้ขยายกิจการ แต่ผู้กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินไปเพิ่มทุนในการผลิตมากกว่าการขยายกิจการเพราะเนื่องจากวงเงินที่ผู้กู้ไม่เพียงพอ

4.3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.3.1 จากการประเมินพบว่า สมาชิกกองทุนได้กู้เงินไปเพื่อพัฒนาอาชีพและเป็นเงินทุนในการทำกิจการเกิดการหมุนเวียนรายได้ การจ้างงานมีดอกผลแล้วนำเงินมาชำระคืนให้กับกองทุนทำให้เงินกองทุนเพิ่มและนำมาปันผลคืนแก่สมาชิก ผู้ที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินกิจการ มีความคิดริเริ่ม มีการแก้ปัญหาในการดำเนินกิจการด้วยตนเอง ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านรวมทั้งผู้นำของหมู่บ้านให้ความสนใจนโยบายของรัฐบาลและมีความต้องการอยากให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพราะในหมู่บ้านก็ได้มีกลุ่มองค์กรอื่นอยู่ก่อนแล้วจึงประสานความร่วมมือกันทั้งกำนัน แพทย์ประจำตำบล และพัฒนากรอำเภอ รวมถึงศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนได้มาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน การวางระบบโครงสร้างของกองทุนในการจัดการบริหารมีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการครบทั้ง 15 คน มีการแบ่งหน้าที่และมีการประชุมคณะกรรมการเป็นประจำทุกเดือน การเปิดรับสมาชิก การจัดทำบัญชีและการให้เงินกู้ตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน มีการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนอย่างยุติธรรม การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองโดยใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียงและได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชน ส่วนกลุ่มที่ยังขาดแนวความคิดในการประกอบอาชีพยังหวังกำไรที่เป็นจำนวนมากโดยมิได้คำนึงการผลิตเพื่อการบริโภคและขาดตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอนทำให้การประกอบอาชีพไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ

4.3.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

1) ปัจจัยด้านบวก

- การมีกลุ่มองค์กรต่างๆอยู่แล้ว
- มีเงินสะสมของหมู่บ้าน
- การมีส่วนในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน

2) ปัจจัยด้านลบ

- การทำงานของคณะกรรมการบางส่วนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- สมาชิกบางส่วนไม่พอใจการตัดสินใจ

4.3.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายขององค์กรเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับ

4.3.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายของคณาจารย์เพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับประเทศพบว่าในหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรและมีหน่วยงานต่างๆให้การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้การดำเนินการและการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น ตำบล และประเทศ

4.3.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตารางที่ 3 ความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนหมู่บ้านห้วยยางเอน โดยการสุ่ม 70 ครัวเรือน ใน 97 ครัวเรือน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ใช้วัด
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน	() มาก (/) ปานกลาง () น้อย
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	() มาก (/) ปานกลาง () น้อย
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	(/) มาก () ปานกลาง () น้อย
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	(/) มาก () ปานกลาง () น้อย
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	(/) ใช้จำนวนครั้ง 12 ครั้ง ต่อ 1 ปี () ไม่ใช่
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	จากปีก่อนมี 70 ครอบครัวย (/) เพิ่มขึ้นเป็น 97 ครอบครัวย () ลดลงเหลือ.....ครอบครัวย () เท่าเดิม
7. ครอบครัวยในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ากันรักใคร่ปรองดองกัน	จากปีก่อนมี 59 ครอบครัวย (/) เพิ่มขึ้นเป็น 69 ครอบครัวย () ลดลงเหลือ.....ครอบครัวย () เท่าเดิม
8. ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชาชน	จากปีก่อนมี 1 กลุ่ม (/) เพิ่มขึ้นเป็น 4 กลุ่ม () ลดลงเหลือ.....ครอบครัวย () เท่าเดิม
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา	(/) มาก () ปานกลาง () น้อย

ตารางที่ 4.3 ความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนหมู่บ้านห้วยยางเอน โดยการสุ่ม 70 ครัวเรือน ใน 97 ครัวเรือน (ต่อ)

10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	จากปีก่อนมี 3 คน () เพิ่มขึ้นเป็น.....คน () ลดลงเหลือ.....คน (/) เท่าเดิม
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	(/) ใช่ () ไม่ใช่ () ไม่แน่นอนใจ
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ ไ้ โดยมีแผนงานที่เกิดโดยสมาชิกในชุมชน	(/) ใช่ () ไม่ใช่

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านห้วยยางเอน หมู่ที่ 5 สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 ผลการดำเนินงาน

- 1) นโยบายของรัฐบาล ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล
- 2) เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้นำไปจัดสรรตามระเบียบของกองทุนโดยแบ่งเป็น การกู้เพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย เพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนแบ่งในการจัดตั้งกองทุนโดยเป็นส่วนหนึ่งของกองทุน
- 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ยังไม่มีการชำระคืนเนื่องจากยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลา 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ปล่อยกู้ได้รับการอนุมัติเงินกู้ 30 ราย

5.2 อภิปรายสรุปผลได้ดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน บรรลุทั้ง 5 ข้อดังนี้
 - 1) การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านเกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนและมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น
 - 2) การมีระบบการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านมีการจัดสร้างองค์กรอย่างชัดเจนมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานถูกต้องมีระเบียบข้อบังคับของกองทุน
 - 3) การมีการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมดยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่
 - 4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านมีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ แต่กลุ่มไม่แข็งแรง

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1) ปัจจัยด้านบวก

- ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวก่อนจึงได้อาศัยเป็น บทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อ ไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

- หมู่บ้านมีเงินสะสมของหมู่บ้านและมีการรวมกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วทำให้มี ประสบการณ์ในการบริหารกลุ่มองค์กรต่างๆและนำมาปรับใช้กับการบริหารกองทุนให้ได้ผลดียิ่ง ขึ้น

2) ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ย ก่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน

- คนในชุมชนบางส่วนไม่พอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการ

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยพบสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพทางกสนเกษตรแล การค้าขายยังไม่มีกรรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการ ดำเนินโครงการและยังไม่มีกรสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็น ทางการที่มีประสิทธิผล การอยู่ในชุมชนอย่างสันติมีความเอื้อเฟื้อกัน รักใคร่ปรองดองกัน

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆคือ

- ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไปสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถก่อราย ได้และสามารถนำไปเงินส่งคืนกองทุน

- ผลกระทบโดยอ้อม วิธีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและก่อ ให้เกิดสันติสุขในชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะ

1) ระยะเวลาในการชำระหนี้เงินกู้ควรจะให้คืนเป็น 4 งวดๆละ 3 เดือน เพื่อเงินจะได้มี การหมุนเวียนในกองทุนมากกว่านี้

- 2) การให้ผู้ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อจะได้เกิดองค์กรใหม่และสร้างความเข้มแข็ง
- 3) กองทุนหมู่บ้านต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกที่มาติดต่อ
- 4) เมื่อมีการเปลี่ยนหรือแก้ไขข้อมูลต้องเรียกประชุมคณะกรรมการและสมาชิกทุกครั้ง
- 5) ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการตลาด และการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดให้กลุ่มผู้รู้ได้นำไปพัฒนากิจกรรมของตนเอง
- 6) ควรมีการแนะนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ ประกอบอาชีพให้กับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพหรือกลุ่มสนใจทราบ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. (2544). ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือกชช.2ก. กรุงเทพฯ : เพ็ญเสริมกิจ
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. (2544). แบบประเมินผลและเทียบเป้าหมาย ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน รายหมู่บ้านหรือปฐ.2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
- เจลิยว บุรีภักดีและคณะ. (2545). ชุมชนศึกษานิพนธ์. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์. (2545). รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชัย พันธเสนและคนอื่นๆ. (2545). ชุมชนการจัดการธุรกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์ แอนด์แพคเกจ.
- อุดม จำรัสพันธุ์, ชาตรี นาคะกุล, ชาติชาย ม่วงปทุมและสมชาย วรภิเกษมสกุล.(2545). ชุมชนการประเมินเพื่อพัฒนา. นครราชสีมา : ทัศนทองการพิมพ์
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว. (2545). เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการปฏิบัติตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา. มปท.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2544.) คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, คณะทำงานเพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการนิเทศงานนักศึกษา.(2545) คู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร.1 – บร.12. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- คณะกรรมการและกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน (2544). คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.